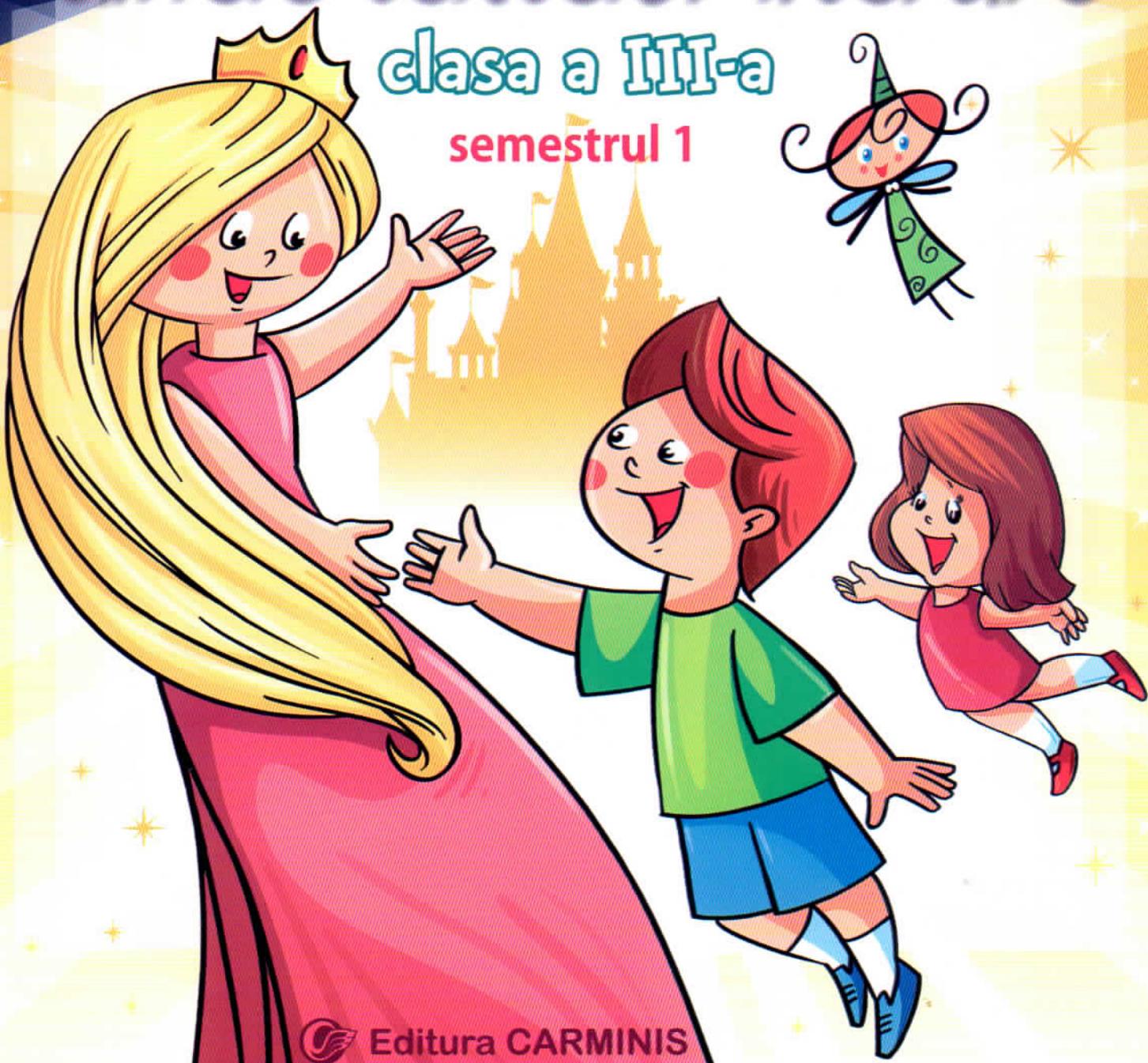

Carmen lordăchescu

Lumița Mincă

Să dezlegăm tainele textelor literare

clasa a III-a
semestrul 1

Editura CARMINIS

CUPRINS

I. FANTEZII DE TOAMNĂ (RECAPITULARE)

Septembrie, după George Coșbuc	4
Prepelîța și puii ei, după Lev Tolstoi	8
Toamna, de Octavian Goga	12

II. MAGIA CĂRȚILOR

Cartea	16
Nică începe școala, după Ion Creangă	21
După asemănarea lor, după Emil Gârleanu	25
Prieten devotat, poveste populară arabă	30
Rugăciune pentru părinți, din folclorul copiilor	35
Cenușăreasa, după Frații Grimm	39
Recapitulare	44

III. FAMILIA - UNIVERSUL MEU

Bunica, după Barbu Ștefănescu Delavrancea	48
Creanga de alun, după Lev Nikolaevici Tolstoi	53
Camaradul meu, Coretti, după Edmondo de Amicis	57
Rodica, după Vasile Alecsandri	61
Recapitulare	64

IV. ROMÂNIA - ȚARA MEA

Traian și Dochia, legendă populară	68
Recapitulare	71

V. ÎN PRAG DE SĂRBĂTORI

Pomul de iarnă, după E. T. A. Hoffmann	74
Seara de Crăciun. Povestirea orală după benzi desenate	78
Cu uratul, după Ion Creangă	79
Recapitulare	82

VI. FEERIE DE IARNĂ

Iarna, de Vasile Alecsandri	86
Vacanța de iarnă. Alcătuirea unui text după un sir de întrebări	89
Textul creativ – Componerea	90
Alcătuirea unui text după un sir de imagini	90
Povestea omului de zăpadă, poveste populară	92
Recapitulare	98
Recapitulare semestrială	101

Repetiție la dans

Joc de rol

O frunză aurie se legăna ușor pe o creangă. Alte câteva erau pe o ramură alăturată.
Pui-de-Vânt, un vânticel jucăuș, se opri o clipă.

- Ai rămas singură? Unde sunt surorile tale?

- Ele au fost mai grăbite. Au plecat să colinde potecile pădurii ca să aleagă un loc bun pentru a țese cel mai frumos covor pentru Crăiasa Toamnei.

- De ce nu ai plecat și tu cu ele?

- Mie nu-mi place să țes. Mie îmi place să dansez. Exersez un dans nou împreună cu trupa mea. Vrem să o întâmpinăm altfel pe Crăiasă.

- Ia te uită! se miră Pui-de-Vânt.

- Să știi că am nevoie de tine. Tu o să ne acompaniezi și o să ne ajută să menținem ritmul.

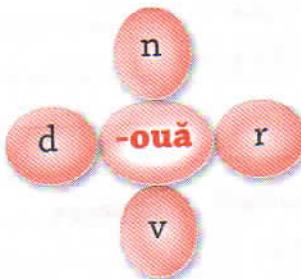
- Nu știu dacă pot...

- Sigur că poți. Întâi mai domol, apoi tot mai repede... Îți dău partitura și facem o repetiție. Începem?

• Elemente de limba română •

1

Morișca. a) Citește cuvintele obținute în morișcă.

b) Desparte oral în silabe.

c) Scrie cuvintele _____

2

a) Citește perechile de cuvinte.
b) Subliniază litera schimbăță.
c) Notează vocalele și consoanele.
d) Încercuiește grupurile de sunete întâlnite.

toamnă – doamnă

soare – boare

piere – miere

ied – ies

iapă – iadă

vuiia – voia

3

Eu scriu unul, tu scrii multe.

a) Desparte în silabe cuvintele obținute.
b) Încercuiește grupurile de sunete întâlnite.
c) Notează în casete numărul de vocale și de consoane ale cuvintelor.

Model: *cui* → *cu(i)e*

3V, 1C

ied → _____

oiae → _____

iarbă → _____

miel → _____

ploiae → _____

iarnă → _____

mireasă → albine → creangă →
 crăiasă → mușuroi → floare →

4 Notează câte trei cuvinte după schema: VC (*Exemplu: os*), CVC, CCVV, VCVC.

5 Pune în ordine alfabetică și desparte în silabe cuvintele: **septembrie, noapte, jalnic, împuținează, văzduh, umbrelă, piersicile, cumpără, roua, oamenii.**

6 Subliniază grupurile de litere „mb“ și „mp“ în cuvintele de la exercițiul 5.

7 Alcătuiește cuvinte noi, după model: **negru → înnegrit**

blând → _____	{	proaspăt → _____
podoabă → _____		boboc → _____
floare → _____		nor → _____
bolnav → _____		pachet → _____

8 Transformă:

macul înflorește	greierul se ascunde	frunza îngălbenește	fluturele trăiește
macii _____	_____	_____	_____

9 Scrie câte două cuvinte cu „î“ (la început și la sfârșit de cuvânt) și „â“.

10 Ordenează cuvintele și scrie proverbul.

se Cine dimineață scoală de ajunge departe

Clubul de lectură

Când e august pe sfârșite
și când toamna-n zări trimite
semn de fum, răvaș de ceată,
într-o bună dimineață
se adună laolaltă
între stâlpii de la poartă,
sus, pe sărma argintată,
ca o gureșă armată.
Dar chiar glasul de-l ridică,
ordinea din sir n-o strică.

Rândunelele

de Passionaria Stoicescu

Nu cumva, dragi păsărele,
vi se spune Rândunele
fiindcă vă gătiți de drum
stând în rând și nu oricum,
să zburați spre altă zare,
rânduri-rânduri călătoare?

Măridicționar

gureș – care ciripește mult și vesel

Prepelita și puii ei

după Lev Tolstoi

• Înțelegerea textului •

1

Marchează cu „x“ răspunsul corect.

Textul este: a) nonliterar (informativ)
 literar

b) o descriere
 o povestire (o narățiune)
 o piesă de teatru

Personajele sunt:

stăpânul ogorului și fiul său prepelița și puii ei autorul

Titlul sugerează:

personajele principale ale povestirii, care trăiesc un șir de întâmplări
 fințele spre care se îndrepta grija oamenilor
 asemănarea dintre aceștia și o familie

2

Răspunde oral la întrebări.

- a) Ce se cultiva pe ogor?
- b) Când a început echipa prepeliței?
- c) Când se întorcea prepelița la cuib?
- d) Cine îi povestea prepeliței ce vorbeau oamenii?

3

Spune-ți părere! Alege explicațiile care se potrivesc cu textul.

Prepelita se temea: că puii să nu zboare departe;
 că ogorul va fi cosit;
 că adăpostul lor va fi descoperit de oameni.

Vecinii, prietenii și rudele gospodarului nu au venit la cosit pentru că:
 nu era ogorul lor;
 aveau și ei treburi;
 au fost rugați, nu au fost angajați;
 nu doreau să-i ajute fără bani.

Gospodarul a hotărât să cosească singuri ogorul fiindcă:
 a văzut că nimeni nu voia să-l ajute;
 nu se putea baza decât pe familia lui;
 ovăzul era copț și, dacă mai întârzia, se scutură pe câmp.

- Prepelita a hotărât să se mute deoarece:
- cositul nu mai putea fi amânat;
 - gospodarul și feciorul porneau singuri la cosit;
 - puii ei ar fi fost în primejdie.

4 Motivează! Completează cu explicații potrivite.

- Prepelita era o mamă grijulie pentru că _____
- Ea era blândă și iubitoare cu puii ei pentru că _____
- Prepelita era înțeleaptă fiindcă _____
- Puii erau cuminți și atenți deoarece _____
- Ei se speriau repede pentru că _____

5 Notează cinci-șase însușiri ale puișorilor de prepeliță.

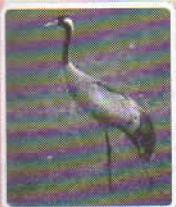
6 Ce crezi? Cu ce sentimente s-au despărțit prepelița și puii ei de ogorul mănos? Argumentează oral.

regret bucurie durere teamă

- 7 Cum își alinta prepelița puii? Le spunea _____
Dar puișorii cum o numea?

Din tainele naturii

Cocorul

- pasare migratoare mare;
- rămâne cu perechea sa pentru tot restul vieții; se ajută și se protejează; când migrează, stau de-o parte și de celalaltă a puilor; când una din păsări este bolnavă, perechea îi stă alături;
- scoate sunete prelungi (ca de trompetă), care pot fi auzite de la 2 km.

Rândunica

- pasare migratoare mică; vestitor al primăverii;
- acrobat al zborului; poate zbura cu 160 km/h;
- revine în fiecare an la același cuib.

8

Înlocuiește între paranteze cuvintele subliniate cu altele având sens asemănător.

A trecut pe aici stăpânul (.....) ogorului împreună cu feciorul (.....) său. Ovăzul a dat în pârgă (.....). Bătrâna prepeleță îl ascultă cu luare-aminte (.....).

– Stați fără grijă! (.....)

– Să le spui să vină neapărat (.....) mâine să ne ajute (.....) la cosit. Voi pune în rânduială (.....) obiectele de trebuință (.....) și vom veni mâine cum s-o crăpa de ziuă (.....) să ne apucăm (.....) de cosit.

9

Ordonează enunțurile următoare pentru a obține un text.

Apoi îi spuse celei tinere:

Dacă nu știi să gândești cu mintea ta, poți cel puțin să le ceri sfatul celor mai mari decât tine.

O maimuță Tânără căpătă de la cineva o nuca. Nu mai văzuse nuci până atunci, dar auzise că sunt foarte bune. De aceea o duse la gură și mușcă zdravăn din ea. Nuca nu se sparse, dar dinții maimuței începuseră să doară grozav. Înciudată, maimuța cea Tânără aruncă fructul cât colo. [...]

O altă maimuță, mai în vîrstă, văzu totul. Ridică nuca, o lovi cu o piatră și îi desfăcu miezul, pe care îl consumă cu o vădită plăcere.

◆ **Ce învățatură se desprinde?**

(Bucur Milescu, „Maimuța nepricepută“)

• Elemente de limba română •

1

Scrie cuvintele cu sens opus:

mănos ≠ _____

a termina ≠ _____

prieten ≠ _____

îngrijorată ≠ _____

a veni ≠ _____

sigur ≠ _____

2

Explică oral semnele de punctuație.

– E rău de noi, măicuță!

Al treilea pui i-a răspuns:

– A venit iar stăpânul cu feciorul lui pe aici.

„Să te duci, fiule, pe la frați, pe la cununați, pe la cumătri...“

3

Transformă în propoziție exclamativă și apoi interogativă.

Citește-le cu intonație!

A trecut pe aici stăpânul ogorului.

4

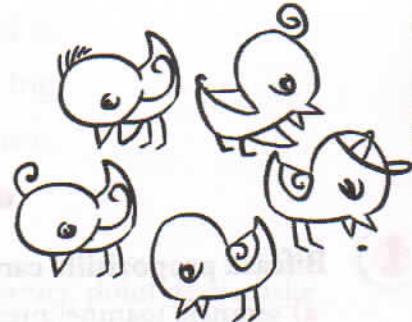
Scrie cuvinte înrudite cu termenul „grijă“: _____

5

Completează cu „m“ sau cu „n“:

i_posibil a_tibiotic
 u_plut a_balaj
 câ_tec ca_pion
 ci_panzeu si_patic

co_punere
 co_portament
 i_teresant
 ti_bre

6

Schimbă după model.

Model: Puiul ciugulea vesel. → Puii ciuguleau veseli.

★ Nici vecinul și nici prietenul gospodarului nu a venit. → _____

★ Omul vorbea cu gospodarul. → _____

★ Gospodarul a sosit împreună cu feciorul lui. → _____

7

Pune corect semnele de punctuație.

Greierele invită furnica să cânte și să danseze cu el

Furnica îi răspunse însă

Nu te gândești că gerul se apropiе Mai bine ai aduna și tu ceva provizii pentru iarnă

Nu-mi pasă mie de iarnă E atâtă mâncare în jur și soarele ne încălzește aşa de bine

Nu peste mult timp au venit vântul gerul și zăpada Greierele s-a trezit că moare de foame

8

Completează spațiile libere cu: **intr-o/intr-un, dintr-o/dintr-un, dintr-odată**.

Mistrețul și stejarul

după Bucur Milescu

Stejarul fănic străjuia de sute de ani poiană din mijlocul pădurii. Sub bogata lui coroană, pe pământ, căzuse multă ghindă.

zi, Mistrețul veni desis și descoperi poiana. Se bucură mult să vadă atâtă hrană la îndemână. și se ghiftui pe săturate câteva zile de-a rândul.

După ce Mistrețul mânca toată ghindă, se infurie foarte tare. Începu să scurme pământul în jurul lui, scoțând la iveală rădăcinile puternice, doar-doar o mai găsi ascunsă colțisor ceva ghindă.

Ciocănitarea, care de multă vreme îngrijea crengile Stejarului, curățindu-le de gângăni, iar acum vedea măreața strădanie de atâtă amar de ani a naturii distrugându-se clipă, spuse cu mare tristețe:

– De-ai putea numai să-ți ridici puțin râțul și să arunci în sus o privire, ai descoperi numai decât că ghinda nu crește sub pământ, ci în copac. Dăunătoare, și vinovată, e prostia!

Rodica

după Vasile Alecsandri

• Înțelegerea textului •

1

Alege varianta corectă.

- Textul „Rodica“ de Vasile Alecsandri este:

- un text literar în proză
- un text nonliterar/informativ
- un text literar în versuri

- Dialogul are loc între:

- semănători și o floare de crin
- semănători și Rodica
- semănători și poet

- Poezia prezintă:

- dragostea dintre semănători și Rodica
- un moment din viața de la țară
- hărnicia tinerei fete

2

Scrie întrebarea sau răspunsul care se potrivește enunțului dat.

- a) Ce moment din viața țăranului român este prezentat în poezie și unde se petrece acțiunea?

b)

Rodica este asemănătă cu floarea de crin.

3

Bifează explicația potrivită a expresiilor.

- „*a-i ieși cuiva cu plin*“ înseamnă:

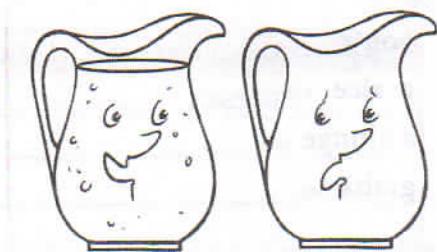
- a ieși în întâmpinarea cuiva cărând un vas gol;
- a ieși întâmplător înaintea cuiva cu un vas plin, semn purtător de noroc;
- a aștepta pe cineva, după ce ai mâncat (sătul, cu burta plină).

- „*a-i merge cuiva în plin*“ semnifică:

- a se potrivi foarte bine cu toți prietenii;
- a fi ajutat de prietenii;
- a-i merge cuiva bine, a avea succes.

- „*a-i fi cuiva casa casă și masa masă*“ înseamnă:

- a duce o viață ordonată și liniștită;
- a avea o casă curată;
- a avea o casă mare și multă mâncare pe masă.

„a-i fi unei femei sănul leagăn de pruncușori“ sugerează:

- a fi doica unor bebeluși;
- a fi o mamă iubitoare, cu mulți copii;
- a se da în leagăn împreună cu pruncii.

4 Asociază fiecare enunț cu strofa corespunzătoare.

Tinerii îi doresc să aibă o familie frumoasă și o gospodărie prosperă.

Rodica apare în fața tinerilor semănători.

Semănătorii beau apă în timp ce îi presară boabe de grâu în păr.

Semănătorii îi urează Rodicăi împlinirea dorințelor.

- Strofa întâi
- Strofa a doua
- Strofa a treia
- Strofa a patra

5 Argumentează. Semănătorii îi urează numai de bine. De ce crezi că erau aceștia foarte mulțumiți?

6 Realizează un desen în care să reprezini întâlnirea dintre Rodica și tinerii semănători.

7 Transcrie câte două versuri/grupuri de cuvinte care formează:

Imagini vizuale	Imagini auditive

• Elemente de limba română •

1 Scrie cuvinte cu înțeles asemănător.

voios _____

a zice _____

a ajunge _____

grabă _____

2 Scrie cuvinte cu înțeles opus.

plin _____

rece _____

voios _____

tânăr _____

3 Alcătuiește enunțuri în care să folosești cuvintele: cale, vreri, semănători.

4

Scrie:

a) forma de plural a substantivelor: **aripă, cale, corp, fiică, ied, anotimp, căldură, zi, tablă;**

b) forma de singular a substantivelor: **maci, străzi, chei, dulapuri, fii, copii, lopătele, ierni.**

5

Poți găsi: a) forma de plural a următoarelor substantive?

miere, usturoi, lapte, grâu, aur, cinste, fotbal, Timișoara, Dunăre;

b) forma de singular a următoarelor substantive?

București, Carpați, icre, tăietei, zori, aplauze, ochelari, câlții, blugi, pantaloni.

■ Ce observi?

Reține!

- Există substantive care au mai multe forme de plural, cu sensuri diferite.
vis: vise (de noapte)/visuri (idealuri)
corn: coarne (ale unui animal)/cornuri (produs de patiserie)/corni (arbusti)

6

Găsește și tu un alt exemplu ca cele de mai sus. Scrie pe caiet explicația fiecărui sens.

7

Extrage din strofa a treia câte un substantiv pentru fiecare gen studiat.

✿ feminin ➡ _____ ✿ masculin ➡ _____ ✿ neutru ➡ _____

8

Subliniază substantivele din textul de mai jos, apoi completează tabelul. Schimbă caietul cu al colegului pentru verificare.

Fratele meu se pregătește intens pentru examen. El rezolvă multe exerciții și probleme. Mama mi-a spus să iau aminte. Dacă sunt copil harnic, voi pleca și eu în excursia planuită.

SUBSTANTIVUL	Felul substantivului	Genul substantivului	Numărul substantivului
fratele	comun	masculin	singular

Recapitulare

I. Completează enunțurile:

- a) Cea mai mică unitate a unui cuvânt rostit se numește _____.
- Litera este _____.
- Sunetele limbii române se împart în _____ și _____.
- Vocalele sunt sunete care _____.
- Consoanele sunt sunete care _____.
- Propoziția este o comunicare _____ sau _____.
- Părțile de vorbire pot denumi: _____.
- Propozițiile se _____ diferit. Există trei tipuri de propoziții: _____.
- b) Substantivul este partea de vorbire care _____ . Acesta este de două feluri: _____ și _____. Când denumește o singură ființă, un singur obiect sau fenomen al naturii, se află la _____, iar când denumește mai multe, se află la _____. Substantivul are trei _____: _____ și _____.

II. Citește textul următor:

Cele patru piersici

(poveste populară)

Un țăran avea patru fi. Odată, el se gândi să-i încerce pe fiii săi. Așa că, într-o dimineață, i-a chemat la el și i-a dat fiecăruia câte o piersică frumoasă. Omul a plecat apoi la câmp, lăsându-i să-și vadă de treburi și să-și împartă ziua cum cred ei de cuviință. /1

Seară însă, când s-a întors, i-a chemat pe toți patru și l-a întrebat pe cel mai mare:

– Spune-mi, ce-ai făcut cu piersica ta?

– Ce să fac, tătucă, am mâncat-o și-ți mulțumesc. A fost tare bună. Apoi m-am gândit că ar fi tare bine să avem și noi un astfel de pom cu piersici, așa că am luat sâmburele, l-am plantat în spatele casei, am udat locul și nădăduiesc să

crească acolo un piersic frumos și roditor.

– Bine ai făcut, băiatul tatii, sunt sigur că tu o să ajungi un bun gospodar. Dar tu, îi zise celui de-al doilea, ce-ai făcut cu piersica ta?

– Eu am mâncat-o. A fost atât de bună, coaptă și fragedă...

– Și apoi ?

– Am aruncat sâmburele și m-am dus la mama să-i mai cer câteva, că tare bune erau.

– Fiule, zise atunci omul cu întristare în glas, ai grija să nu ajungi un om lacom, că „lăcomia strică omenia“. Dar ție și-a plăcut piersica, a fost bună? l-a întrebat țăranul și pe cel de-al treilea fiu al său.

- Nu știu.
 - Cum nu știi, da' ce-ai făcut cu ea?
 - Am vândut-o. M-am dus cu ea în târg și am dat-o cu zece bani. Uite-i!

- Fiule, tu sigur o să ajungi mare negustor, dar ai grija că nu toate sunt de vânzare în viață; mai ales, nu ceea ce ai primit de la părinți. /2

În sfârșit, țăranul l-a întrebat și pe mezin, cel mai mic dintre toți.

- Dar ție ți-a plăcut piersica?
- Nici eu nu știu, tătucă.
- Cum, și tu ai vândut-o?

- Nu, tată. Eu m-am dus în vizită la prietenul meu de peste drum, care e bolnav, și i-am dus-o lui. S-a bucurat mult pentru ea și mi-a mulțumit din suflet.

Cu lacrimi în ochi, tatăl și-a luat copilașul pe genunchi și i-a spus:

- Nu știu ce te vei face tu în viață, dar știu că, indiferent ce drum vei urma, vei fi un om bun și asta e tot ce contează. /3

1 Noi suntem personajele! Citiți textul pe roluri. Atenție la intonație!

2 Răspunde la întrebări.

a) Cum s-a gândit țăranul să își încerce fiu?

b) Ce a dovedit fiul cel mic prin fapta lui?

3 Indică învățătura povestirii.

- Să credem că totul este de vânzare.
- Să prețuim ceea ce este valoros în viață.
- Banii nu sunt cei mai importanți în viață.
- Să apreciem și calitățile sufletești ale oamenilor.

4 Am delimitat noi textul pentru tine. Formulează ideea principală a fiecărui fragment și scrie planul de idei.

1. _____
2. _____
3. _____

5 Povestește oral fragmentul preferat.

6 Subliniază însușirile care i se potrivesc:

- a) **tatălui:** înțelept, indiferent, răbdător, nervos, calm, bun la inimă, egoist, înțelegător, nepăsător, grijuliu, iubitor, zgârcit, sensibil;
- b) **mezinului:** bun la inimă, egoist, nepăsător, grijuliu, iubitor, zgârcit, sensibil, răutăcios, prietenos, darnic, amabil, generos.

7

Găsește câte o însușire pentru ceilalți trei fi ai țăranului.

• primul fiu → _____ • al doilea fiu → _____ • al treilea fiu → _____

8

Spune-ți părerea! Dacă ai fi fost în locul unuia dintre fii, ce ai fi făcut cu piersica?

III.

1

Ordonează cuvintele pentru a obține proverbe, apoi transcrie-le. Câte cuvinte are fiecare?

cumpără, bani, se, Prietenul, nu, cu _____

se, nevoie, Prietenul, la, cunoaște _____

cunoaște, Omul, după, se, bun, fapte _____

2

Desparte în silabe cuvintele, apoi identifică în fiecare situație numărul de vocale și de consoane.

piersică ➤ _____

V	C

cuvînță ➤ _____

V	C

coaptă ➤ _____

negustor ➤ _____

sâmbure ➤ _____

omenie ➤ _____

3

Potrivește rime în versurile următoare, apoi verifică-te alături de colegi.

Unde-s ochelarii?

de Otilia Cazimir

Bunicuța-i

Dă cu ochii de

Că de-un ceas întreg tot cată:

Și ce vede, ce nu

Cată-ncolo, cată-ncoace,

Parcă nici nu-i vine-a crede:

Ochelarii nu-s și

Ochelarii, poznă

Când să-i cate și prin tindă,

Îi stăteau pe nas călare.

4

Scrie cuvinte cu sens asemănător.

★ negustor ➤ _____

5

Scrie cuvinte cu sens opus.

★ încruntat ≠ _____

★ fecior ➤ _____

★ a vinde ≠ _____

★ a dărui ➤ _____

★ a da ≠ _____

★ a azvârli ➤ _____

★ coaptă ≠ _____

6

Completează cu „l-a“ și „l-a“ spațiile punctate:

- a) _____ școală, _____ revedere, _____ noi, _____ adus, _____ stropit, _____ mai văzut, _____ lăudat, _____ Sibiu, până _____, _____ concurs, _____ ora stabilită, nota _____.
- b) _____ asfințitul soarelui, melcul se întorcea de _____ plimbare . Căsuța grea din spate obosit . _____ mijlocul drumului, s-a opri. Cărăbușul _____ salutat prietenos.
- c) ■ „_____ pomul lăudat să nu te duci cu sacul.“
 ■ „_____ plăcinte înainte, _____ război înapoi.“
 ■ „Cel pe care _____ mușcat câinele se teme și de

literatură.“

- d) ☺ _____ ascultat _____ Științe.
 ☺ Marcel nu _____ invitat _____ petrecere.
 ☺ El cântă _____ vioară și _____ chitară.
 ☺ _____ colțul bulevardului, Victor _____ zărit pe Cezar.

7

Extrage din text câte două substantive care să îndeplinească condițiile cerute.

- a) genul masculin, numărul singular _____
- b) genul masculin, numărul plural _____
- c) genul feminin, numărul singular _____
- d) genul feminin, numărul plural _____
- e) genul neutru, numărul singular _____

8

Scrie semnele de punctuație potrivite, apoi citește-i colegului de bancă textul tău, intonând corespunzător.

- Toto () să mergem () E o zi minunată ()

Ce vreme frumoasă ()

- Ham () Ham () lătră micuțul Toto ()

răspunzându-i parcă fetei ()

- Ce se vede acolo () se întrebă fetița () Toto () e o sperietoare de ciori ()

- Bună ziua () fetițo () Cum te cheamă și ce cauți prin aceste locuri ()

- Cum e posibil aşa ceva () Tu poți vorbi ()

